

LÄRORIK

En skrift för pedagogisk utveckling inom förskola och grundskola

Linköping
Där idéer blir verklighet

Lyftet!

Högre status, bättre resultat – detta kan vi göra

Äpplen öppnar sinnen

14

Filmar sina lektioner

8

Dramatik i trollskogen

10

Innehåll

- 3** Luft under vingarna
- 5** »Skapa en kultur som är så bra att även de tveksamma hakar på«
- 6** Varma källor bubblar och sjuder
- 8** Skickligare tillsammans
- 10** Kunskapsjakt i det vilda
- 13** Lejonpristagarnas insidetips
- 14** Fruktbart – Lärarlyftet gav dem nya perspektiv på jobbet
- 16** Försöksballongen – notiser

LÄRORIK NR 3-2013

En skrift för pedagogisk utveckling inom förskola, grundskola och fritidshem i Linköpings kommun

Utgivare: Utbildningskontoret, Linköpings kommun

Redaktionsråd: Ros-Marie Johansson, Lennart Lundwall, Elisabeth Stårner, Mark Olson

Projektledare: Lennart Lundwall

e-post: larorik@linkoping.se

Skribenter: Bulle Davidsson, Zandra Erikshed, Gunilla Pravitz

Foto: Zandra Erikshed, Lena Lange, Patrick Moreau-Raquin, Lennart Lundwall, Shutterstock

Form och grafiskt original: Forma Viva, Linköping

Tryck: Centraltryckeriet, Linköping

ISSN 2001-1253

Nu lyfter vi skolan!

Det är dags att lyfta statusen för skola och utbildning. Det gör vi genom att hjälpa eleverna att höja sina resultat, genom att tydliggöra förväntningar och arbeta systematiskt med kvalitet, med stöd till rektorer och lärare och att samla resultat, analysera dem och åtgärda det som behöver bli bättre.

När vi bestämt vilka områden vi ska fokusera på, ska vi utnyttja förskolelyftet, lärarlyftet och rektorslyftet individuellt, på gruppnivå och i hela organisationen.

Nationellt höjer vi statusen genom bättre lärarutbildning. Det ska vara eftertraktat att vara lärare. Vi måste också erbjuda lärare kontinuerlig kompetensutveckling. Satsningen på förstelärare är både nationell och lokal. Tio förstelärare i Linköping får coachingutbildning tillsammans med sex nyanställda kvalitetskoordinatorer. Antalet förstelärare utökas varje halvår och kommer att öka betydligt med start runt årsskiftet.

Ett exempel på kompetensutveckling från vår egen kommun är att **James Nottingham** kommer att arbeta med ett antal skolor under läsåret. Han har bland annat skrivit boken Utmanande undervisning i klassrummet – Återkoppling, ansträngning, utmaning, reflektion, självkänsla. Ett annat exempel är att förstelärarna får möta **Roger Pask** både här hemma och under tre heldagar i London för att lära mer om hur man jobbar med mentoring coaching och kollegialt lärande så att det ger effekter hos eleverna.

Vi kan också se att det är ett lyft med fortsatt utbyggnad av förskolor och skolor. Vi behöver 300 nya förskoleplatser per år. Grundskolan behöver 1 900 nya platser till 2016.

Vi hoppas också att det blir ett lyft för kvaliteten när brister i skolbyggnader åtgärdas.

En förutsättning för god verksamhet är att lokaler, arbetssätt och arbetsformer utvecklas med hänsyn tagen till nationell och internationell forskning. Vi måste vidareutveckla tanken på samlad skoldag och lägga in fler aktiviteter. Vi måste arbeta mer med förtester för att ta reda på elevernas förståelse och lägga upp undervisningen utifrån detta så att det ger maximal effekt. Vi måste också utveckla arbetet med kontinuerlig och ömsesidig återkoppling mellan lärare och elever under skoldagen.

I det här numret av Lärorik visar vi på några av de utvecklande lyft som pågår på förskolor och skolor i Linköping.

Lars Rejndell Barn- och ungdomschef

Luft under vingarna

Vad vi vet om lärarlyftets spridningseffekter

Under senare år har olika statliga fortbildningsinsatser blivit vardag inom skolområdet. Förskollärare, lärare och rektorer har samlats under parollen ”lyft” och utvecklat ny kunskap och kompetens. Lyften har medfört att pedagoger och skolledare i formell mening blivit aktörer i det livslånga lärandet, som man själv ska främja hos barn och elever.

Lyften som landets högskolor och universitet arrangerar bidrar likaså till utvecklingen av en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det har även visat sig att lyften gynnat kontakten mellan lärarna, fors-

karna och aktuell forskning. Men vad händer med den nyvunna kunskapen och vetskapen om aktuell forskning efter ”lyften”?

I brytpunkten mellan Lärarlyftet och Lärarlyftet II genomförde vi, på uppdrag av Linköpings kommun, en ut-

värdering av vad lärare och rektorer ansåg om den avslutade satsningen. Syftet var att dra lärdomar inför arbetet med Lärarlyftet II som stod inför dörren. Utvärderingen tog sikte på vilka erfarenheter man hade av Lärarlyftet, hade det förändrat undervisningen ►

Ett verkligt lyft kräver långsiktiga relationer mellan forsk

► och hade man spridit vidare kunskapen i organisationen?

Sett i ljuset av ett livslångt lärande får man nog säga att Lärarlyftet varit relativt framgångsrikt. Utvärderingen visar att både rektor och lärare hade goda erfarenheter av att ha deltagit i Lärarlyftet. Lärarna menade att det var positivt med erfarenhetsutbyte med andra lärare, att kurserna varit relevanta, praxisnära samt att kontakten med forskare och aktuell forskning varit berikande.

Lärarna upplevde att Lärarlyftet har påverkat undervisningen genom bland annat att de arbetar med nya metoder och med större variation. Lärarlyftet har gett ökade ämneskunskaper vilket i sig bidragit till att lärarna känner sig säkrare och mer flexibla i mötet med elever och föräldrar. Flera lärare vittnade om att Lärarlyftet gett dem ny kraft att arbeta vidare i yrket – det har helt enkelt blivit roligare att arbeta efter Lärarlyftet.

Runt två tredjedelar uppgav att de på något sätt har spridit kunskapen vidare inom skolan. Det absolut vanligaste sättet har varit samtal med kollegor informellt i det dagliga arbetet, men även vid ämnes- och arbetslagsträffar har de kunnat dela med sig av nya erfarenheter och kunskaper. En tredjedel av lärarna uppgav däremot att de inte spridit kunskapen vidare till kollegorna. Anledningarna kunde skilja sig åt. Bland annat nämndes följande hinder för att ett organisatoriskt lärande ska äga rum: tidsbrist, uteblivet intresse från kollegorna samt att Lärarlyftet mest varit ett

sätt att skaffa sig formell behörighet eller lärarlegitimation.

Sedan satsningen på Lärarlyftet avslutades har det hänt mycket inom skolan. Nya lyft har avlöst varandra och villkoren har förändrats. När det gäller Lärarlyftet II är fokus inriktat mot behörighetsgivande utbildningar. Men även om villkoren har förändrats står vi idag inför frågor som är minst lika relevanta som då, och kanske till och med mer påtagliga. Hur kan ny kunskap spridas och nyttjas i organisationen och vilka arenor

” På webbplatsen Lärarrummet kan olika professioner mötas och stärkas.#

behövs för att viktiga samtal om undervisning ska föras?

Den nya skollagens krav på att skolans utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet har väckt en rad frågor. En av dessa kretsar just kring hur spridning av forskning och erfarenhet mellan forskning och skola, och skolor och lärare emellan kan gå till. Lyften är ett sätt, men vi måste även finna andra sätt, som når *alla* i skolan och förskolan.

Arbetet med att sprida forskningsresultat är en viktig del i forskningsprocessen. Sätten att göra detta har varierat liksom målgruppen. Vanligtvis har forskare spridit vidare till andra forskare, men i be-

gränsad omfattning utanför forskarsamhället. Sedan några årtionden har diskussionen om forskningsspridning förändrats från att ha haft ett mer renodlat fokus på forskningsinformation till att idag vara inriktad mot forskningskommunikation och att bygga långsiktiga relationer mellan forskning och det omgivande samhället. I vårt fall mellan forskning och skola. Men hur bygger vi det?

Låt oss beskriva några exempel på hur vi under senare tid har arbetat när det gäller att sprida forskning om förskola, skola och utbildning.

Vi har i vårt arbete med skolsamverkan sedan en tid tillbaka arbetat för att utveckla våra kommunikationskanaler mellan forskning och skola. *Lärarrummet* på vår hemsida är ett exempel på skolsamverkan. Det är en arena för möten mellan forskare och personal i förskolan och skolan om forskning, utbildning och skola. Lärarrummet syftar till att möjliggöra spridning av kunskap om angelägna professionsfrågor där aktörer från olika professioner kan mötas, stärkas och utmanas.

Ett annat exempel, där vi gått ytterligare ett steg i processen med att konkretisera det livslånga lärandet på vetenskaplig grund, är i nättidskriften *Venue*. Det är en plats där forskare och pedagoger i skolan kan mötas i ett systematiskt och kvalificerat tanke- och kunskapsutbyte. *Venue* syftar till att sprida forskning mer populärvetenskapligt och att bidra till att lärare kan bygga upp sin beprövade erfarenhet. Vad menas då med att bygga upp en beprövad erfarenhet? Om

are och pedagoger

vi ser till Skolverkets beskrivning av begreppet så framhålls att beprövad erfarenhet ska delas av flera, och över tid samt vara systematiskt dokumenterad. Venue är en kommunikationskanal som möjliggör spridning av erfarenheter, då den är webbaserad och alla har tillgång till den, när som helst.

Venue kan vara ett konkret exempel på hur lärare kan dela med sig av sina erfarenheter från "lyften" men även från den dagliga undervisningen, utvecklingsprojekt och metoder man provat i undervisningen. Att sprida och kommunicera sina erfarenheter till andra lärare och till forskare är ett sätt att tillsammans utveckla en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Lars Kåreklint och Ingrid Westlund

Länkar till Lärarrummet och till Venue

www.liu.se/lararrummet
www.liu.se/venue

Lars Kåreklint

Ingrid Westlund

Lars Kåreklint är utbildningsledare med ansvarsområden skolsamverkan och forskarutbildning inom Utbildningsvetenskap, vid Linköpings universitet.

Ingrid Westlund är Fil. dr/docent i pedagogik på IBL, Linköpings universitet.

KORTINTERVJU: Tommy Gustafson, rektor

»Skapa en kultur som är så bra att även de tveksamma hakar på«

Tommy Gustafson har gått rektorslyftet. Vad innebär det nu, när han just bytt från Kungsbergets skola till Vreta kloster? Vad tar han med sig till det nya jobbet?

– Jag har kommit till en bra verksamhet. Vad kan vi göra för att den ska bli ännu bättre? Den väg vi ska gå bygger på de "lära känna-samtal" som jag har haft med alla medarbetare på skolan. I grunden har jag idéer som jag vill tillämpa på ett sätt så att det passar just här. Varje arbetsplats är unik, men jag vill att vi tillsammans skapar en kultur där alla känner till ramarna och går åt samma håll. Det får dock inte innebära att någon känner sig överkörd.

– I rektorslyftet lärde jag mig begreppet "kollektiv disciplinering".

Det handlar om att skapa en kultur som är så bra, att även de som är tveksamma hakar på senare, när de ser att den fungerar.

Det låter abstrakt, men det handlar om likvärdighet. Eleverna ska få samma kvalitet på undervisningen av alla lärare. Efter sju år från nollan till sexan ska alla elever ha fått samma grund, oavsett vilken lärare de haft. Undervisningen ska vara transparent med kollegial öppenhet. Där är auktoritet ett bra verktyg för ömsesidigt lärande, som Tommy tar med sig från förra jobbet, där han och kollegerna skapade vad de kallar Kungsbergsmodellen.

–Det har jag redan tagit upp här i Vreta kloster, och det kommer att bli etablerat här under läsåret.

Tommy Gustafson är starkt inspirerad av Swiss Cottage School i London, som han besökte första gången 2010. Det är en särskola, som för övrigt har återkommande utbyte med särskolan i Linköping. Den har också imponerat på den brittiska motsvarigheten till Skolinspektionen. På Swiss är det klart uttalat att all personal strävar mot samma mål. Eleverna kan känna sig trygga med att alltid få ett bra och likvärdigt bemötande, och så även de vuxna:

– De vuxna ska vara goda föredömen i hur vi ska vara mot varandra på skolan. Jag jobbar med en kommunikationspolicy nu som jag tror att alla här kommer att instämma i. För vi vill göra den här skolan bättre och bättre, med en härlig miljö för oss vuxna och framför allt för eleverna.

Tommy Gustafson lånar en term av en av skolledarna på Swiss:

It is good, and even better if...

En vanlig dag i Linköpings skolor och förskolor där kreativ

VARMA KÄLLOR BUBBLAR OCH SJUDER

Det är en vanlig dag i maj och det bubblar. Överallt. Kreativa källflöden springer fram, berikar vardagen och etsar minnesspår in i framtiden.

Rosenkällasjön, tidig morgon. Särskoleelever från London återgäldar besöket från Linköping tidigare under våren och förvånas över möjligheterna att sticka ut i naturen. Nu bakar de bröd och grillar, odlar sin vänskap och tröstar varandra vid avskedet: "Vi ses på Skype!"

Kärna skola på paddeldag. En nia från Kärna skola tar förmiddagsbussen till Vårdsnäs och hoppar i kanoterna. Paddlar hela dagen med paus för grillning, passar lokaltrafiken i lagom tid för skolbussarna hem.

iteteten flödar

Hagbyskolan, lunchtid. Skolans framgångar med läsinlärning och läsutveckling har nått skolminister Björklund. Under en timme frågar han ut pedagogerna om framgångsfaktorerna: sammanhållet och systematiskt arbete hela vägen från F-klass.

Torget i Ryd, eftermiddag.

Fem förskolor har erövrat torget i Ryd. Stångåstaden har bidragit med tält. Det blir en ovanlig vanlig dag, alla på torget bjuds in till vattenlek, målning, tekniska upptäckarhorn, bygghörnor, trädsmäckning ... Barnen får synas och torget får liv.

Att det händer mycket spännande saker på förskolor och skolor det visste vi men att faktiskt få uppleva en del av det under ett och samma dygn blev en speciell känsla.

Lärarik hade förmånen att under en dag i maj besöka ett antal platser där det kokade och bubblade av aktiviteter. Känslan var entydig – kompetenta och proffionella pedagoger som leder massor med läranktiga barn och ungdomar - Häftigt!

Våryra i Ljungsbro, kväll. Det är premiär på Våryran och skolgården kryllar av föräldrar, syskon, släktingar och vänner. Eleverna har tänkt ut roliga saker: live-uppträdanden från egen Musikal och "Mello"-festival, hoppborg, fiskdamm, en levande enarmad bandit. Brandkåren är här med bil, polisen med. Föräldrarna har fixat choklad till lotterier och bakat fikabröd. Överskottet räcker till en framtida skolutflykt.

– **Vi arbetar med förtest** för att se vad eleverna kan, lägger upp lektionerna efter det, och avslutar med eftertest för att se om de har lärt sig, säger **Stefan Elmström**.

Skickligare tillsammans

Så hittade mattelärarna bristerna i sina egna lektioner

Högre effektivitet och en revolution av det pedagogiska samtalet. Det är bara några av de positiva följderna som Learning Study har haft på "Berzan".

– Det har verkligen blivit ett lyft för oss och eleverna, säger matteläraren **Lars Öhlund**.

Det är en av terminens första matematiklektioner och för den blandade gruppen av niondeklassare i sal A245 har **Stefan Elmström** repetition av begreppet potens. Ett litet knapptryck på tangentbordet och upp på den projicerade tavlan radas talet en kvintiljard upp, 1000000000000000000000000000000.

– Nu ser ni varför det är smidigt med potensform. Tänk om man inte kunde skriva 10^{33} ! Då hade man alltid fått skriva ut dessa trettio tre nollor för hand.

För två år sedan såg lektionen annorlunda ut. Då tillhörde digitala hjälpmedel som interaktiva tavlor och lärplattor ovanligheten, vilket till exempel gjorde lektionen om potens ineffektiv.

– Att skriva exemplet med 33 nollor för hand är väldigt dåligt utnyttjad lektionstid. Förr använde jag inte heller tavlans disposition på ett bra sätt under lektionerna utan suddade ut för snabbt.

En annan insikt är språket.

– Jag använde det korrekta matematiska språket, men eleverna förstod inte alltid. Om jag började tala om volym undrade de varför jag talade om vatten när de tänkte på hur högt musik spelas. Nu är jag mer noggrann med att förklara enkelt.

Lärdomarna har Stefan fått genom att studera filmupptagningar från sin undervisning.

Det är nämligen idén bakom Learning Study; att planera, genomföra, filma, utvärdera och finslipa sina lektioner.

- Att analysera filmerna är metodens största behållning. Det är väldigt givande

Innan Learning Study infördes på Berzeliusskolan för två år sedan lyste de pedagogiska samtalen med sin frånvaro, enligt de tre matematiklärarna.

– **Lärarna är mer tydliga** nu. Lektionerna består mer av genomgångar istället för att vi bara läser i boken, säger Daniel Ahmadzai, 9E. Han delar hörlurar med bänkkompisen Mustafa Farah i 9D.

Lär eleverna lite i taget. Ta stöttning från lärare som gått före och från den litteratur som finns. Det är några av lärdomarna som mattelärarna på Berzelius-skolan har fått genom projektet med Learning Study.

Det finns ett tydligt "före" och "efter" Learning Study. Metoden har gjort läraryrket roligare, menar **Lars Öhlund**.

Helene Grankvist tycker att den primära vinsten är att förutse var eleverna kommer köra fast och se vad de kan göra åt det.

att se hur lektionerna förbättras, säger Stefan.

Tyngdpunkten i Learning Study ligger på om läraren är medveten om de kritiska aspekterna i det som ska läras ut. När filmerna analyseras är det alltså utvecklingen av lektionens innehåll som är i fokus, inte den enskilda lärarens insats.

– Det är prestigelöst att bli analyserad. Vi har ju värkt fram lektionerna tillsammans, så om inte den funkar är det lika mycket Lars och Helenes ansvar, säger Stefan.

Erfarenheter visar att lärare blir allt skickligare på att förbättra elevernas lärande genom metoden.

– Tidigare hade jag orealistiska förväntningar på vad eleverna skulle lära sig och såg inte till att de var med. Nu tar varje steg längre tid, men träffar man rätt och hittar nycklarna får man snabbt tillbaka det, säger Stefan.

För honom och kollegorna Lars Öhlund och **Helene Grankvist** finns det ett tydligt "före" och "efter" Learning Study.

– Det har blivit ett pedagogiskt jättylft, det är en helt annan tydlighet med vart vi vill med matematiken i dag, säger Helene Grankvist.

Vanligtvis jobbar lärarna i ämnesöverskridande arbetslag och de flesta samtal

// Det är prestigelöst att bli analyserad. Vi har ju värkt fram lektionerna tillsammans.

på jobbet handlar om praktiska ting eller om hur man ska förstå och tolka den nya läroplanen. Därför har diskussionerna om matematik varit särskilt givande.

– Det är först efter Learning Study som vi har börjat ha bra pedagogiska samtal om matte. Det är den bästa utbildning jag fått sedan jag blev lärare. Ändå är det

relativt enkel fortbildning, säger hon.

Lars instämmer och menar att Learning Study har gjort läraryrket roligare.

– Jag känner mig mer engagerad och brinner mer för ämnet nu. Det kan lätt bli slentrian annars. Och eleverna har lyft sig, helt klart.

Learning Study har alltså inneburit större fokus i ämnet, ett bättre samarbete mellan kollegorna och en roligare arbetsmiljö. Kollegorna menar att det enda bekymret har varit tiden, vilket är en organisationsfråga.

– Vi skulle gärna avsätta två timmar i månaden för att diskutera lektionerna kring kommande begrepp. Det är små medel, men finns inte i dag, säger Stefan.

Just tiden är det råd som lärarna vill ge andra skolor som är intresserade av metoden.

– Var ute i god tid, så att en organisation kring Learning Study hinner skapas. Se till att det regelbundet finns tid för samtal mellan lärare i samma ämne.

FULL KOLL Learning Study – filminspelning av lektionerna ger nya insikter

En Learning Study innebär encyklikarbetsgång som handlar om att planera, genomföra och analysera lektioner.

Lärarna väljer ett avgränsat område som man vill att eleverna ska lära sig, i detta fall potens. Före och efter lektionen gör eleverna ett test, för att se vad de kan och om kunskapen har

nått fram. Lektionerna filmas och förfinas för att underlätta elevernas inlärningsmöjligheter. Metoden introducerades i Sverige 2003 och är kopplat till aktuell forskning. Dess pedagogiska grund är variationsteori, framtagen av bland annat **Ference Marton**.

Kunskapsjakt i **det vilda**

Lärorikt skogsäventyr

En skrynklig lapp med det illavarslande meddelandet "HJÄLP!" har hittats på Ekängsskolans gård. Klass 1B vet direkt vad det betyder, Roxentrollet har kidnappat en lärare!

Tunga regndroppar faller på barnen som försiktigt smyger genom bokslogen med händerna på varandras axlar. Ekängens myggor kalasrar på varje bit bar hud och i bakgrunden står göken för äventyrets soundtrack.

Plötsligt skymtar något svart och stort längre bort i skogen. Det morrar och slår argt med en pinne mot trädstammarna.

– Roxentrollet! utbrister barnen, med lika delar skrämsel och förtjusning och kryper närmare intill varandra.

Roxentrollet är det mörka inslaget i det äventyr som fritidspedagogerna **Anki Ring, Jeanette Grongstad, Ann-Sofie Johansson** och lärarstudenten **Linda Rubensson** har skrivit som examensarbete i distanskursen Äventyrs-pedagogik på Luleå Tekniska Universitet.

Kursen fokuserar på kunskap och hälsa – med skogen, närområdet och skolgården som arena. Allmänmännisklig kunskap integreras med matte, svenska, engelska, naturvetenskap, samhällskunskap, historia och estetiska ämnen i ett tematiskt arbete. Samtidigt arbetar man metodiskt med att utveckla barnens sociala förmågor, att samarbeta och interagera i grupp.

– Det är häftigt att kunna ta ut ämnen från klassrummet till naturen. Barnen får lära sig det de ska enligt kursplanen, men det sker genom lek och skoj i utemiljö, säger Linda Rubensson.

// Studier visar att barnen minns längre sådant de lärt sig genom lek.

Hon tycker att det är viktigt att tänka på att det finns fler plattformar för lärande.

– När jag själv gick i skolan var det bara klassrummet som gällde. Det är i fokus på lärarprogrammet även i dag, men studier visar att barnen minns längre sådant de lärt sig genom lek, säger Linda som just har börjat sin femte termin på LiU och i äventyret spelar väktaren.

Hela äventyret började en februaridag när väktaren kom till klassen och berättade om den annalkande katastrofen. Ugglan, skogens lärare, har nämli-

FULL KOLL Om äventyrspedagogik

Äventyrspedagogik är ett sätt att se på undervisning och lärande ur ett helhetsperspektiv. Det är en hel pedagogik som kan anpassas till alla åldrar.

Arbetsättet baseras på långvarig erfarenhet av praktiskt arbete med barn, ungdomar och vuxna, på pedagogiska teorier samt forskning. Framförallt på den pedagogiska tillämpningen av den senaste hjärnforskningen, så kallad neuropedagogik.

Pedagogiken är förankrad i Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 och Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2010.

Äventyrspedagogik kan läsas som en distanskurs på Luleå Tekniska Universitet, 15 p.

Barnen överlämnar de symboler som var och en har haft ansvar för till häxan; en amulett, en påse, en fjäder, en knapp, två cykelslangar och en geometrisk figur. I utbyte får de en häxbulle.

► gen flugit i en tall och skadat sig så illa att han har fått minnesförlust. Nu minns han inte vart han har lagt de kunskapsstenar som han måste ha för att kunna undervisa skogens barn. Roxentrollet, som är orolig över att trollungarna inte får gå i skolan, planerar därför att kidnappa en lärare. Men djurens skogsstyrelse har fått nys på planerna och har därför sänt väktaren för att hitta elever som kan leta reda på kunskapsstenarna och stoppa kidnappningen.

För att öva sig inför äventyret har klassen fått lära sig varför skogen är viktig, att spåra olika djur och om hur man beter sig i naturen. De har också fått kunskaper i hur man arbetar i grupp och hur man är som kompis.

– Vi ville skapa ett äventyr som var spännande och lite läskigt och stärka barnens självförtroende genom att låta dem lösa det. Men det viktigaste har varit att lära barnen att samarbeta, säger Anki Ring.

Tanken har varit att stärka klassen som en enhet för att förebygga mobbing, få en mer harmonisk arbetsmiljö i klassrummet och ute på rasterna.

– Det är ett otroligt lustfyllt sätt att lära men det kräver massor av förarbete. Vi har lagt många timmar på att spåna och

” Vi ville skapa ett äventyr som var spännande och lite läskigt.

skriva historien, sy, baka och förbereda allt i skogen. Det har varit så roligt! säger Anki Ring som poängterar att äventyr också kan göras på enklare sätt, till exempel på skolgården.

I en glänta står en häxa och rör i en rykande gryta. Barnen bugar sig högtidligt och överlämnar kunskapsstenarna till häxan, som harklar sig och spottar ljudligt i den ångande kitteln innan hon håller upp det i en kanna. Det är sömnmedel till Roxentrollet som väktaren ställer ut till lockbete medan barnen gömmer sig bakom trädstammarna.

Några knäpptysta minuter går, det är bara göken och myggorna som vågar hö-

ras. Plötsligt hörs ett morrande och den svarta varelsen smyger fram, tar några klunkar av brygden och vinglar sedan iväg. Barnen fortsätter vänta, allt mer otåliga.

Så kommer plötsligt någon gående på stigen, en välbekant person... Det är den kidnappade läraren Caroline!

Ett ivrigt kramkalas avslutar äventyret och ett upprymt tåg av barn går tillbaka till skolan medan äventyrspedagogerna stannar kvar i skogen. Efter månader av förberedelse är det enda som återstår att plocka ner fjädrarna och tygdjuren, äta upp de sista trollbullarna och släcka elden. Men lärdomarna och myggbetten bär de med sig.

– Jag har inte tidigare tänkt på att man kan ta lektionerna ur klassrummet. Det har gett mig nya perspektiv på lärande som jag kommer ta med mig i min undervisning, säger Linda Rubensson.

Hon tycker att kursen har fått henne att utvecklas, både som person och i sin yrkesroll och rekommenderar alla lärare att gå kursen.

– Jag har lärt mig att jag tycker att det är kul att vara ledare och jag har stärkts i mitt självförtroende, inte minst genom att de andra kursdeltagarna såg mig som ledare och tyckte att jag var duktig i det. ■

Vinnarnas insidetips

Insikter och egna grepp

Utgå från att kapaciteten finns, liksom lusten. Förenkla inte, men gör det enkelt. Kräv eget tänkande – men lägg först kunskapsgrunden. Två av årets Lejonpristagare fick fundera över sina pedagogiska infallsvinklar.

Lärorik ringde upp **Alpha Keita**, Årets pedagog i skolan, och **Lena Nilsson**, Årets förskolechef, för en snabbfråga: Vad har de gjort för erfarenheter som förändrat deras syn på pedagogiken?

Svår fråga, lite omöjlig, svarade bägge – för att genast haka på. Så ligger också entusiasmen för yrkesrollen i priset.

– Jag har jobbat på alla möjliga vis genom åren. Det gav en riktig kick när Ånestad satsade på ämneslärlärlag för två år sedan. Alla involverade i SO satt tillsammans och utformade planer och matriser. Det fanns ett samtank, det var väldigt inspirerande, säger Alpha Keita, som beskrivs som kreatör och drivkraft bakom Ånestadskolans spetsutbildning i samhällskunskap.

– När LGR11 kom bestämde jag mig för att grota ned mig i den, tänka igenom hur skulle jag överföra det viktiga till min klassrumsvardag.

Entreprenörskap och eget tänkande, det är ledord för Alpha Keita. Men också fast kunskapsgrund:

– Jag är en katederlärare, gillar tydliga strukturer men också ett berättande lärande. Jag gör det enkelt, går ige-

De fyra lejonpristagarna, fv: **Patrik Landström**, T1 skolorna – årets rektor. **Lena Nilsson**, Skäggetorps förskolor – årets förskolechef. **Åsa Berglund**, Ellen Keys förskola – årets förskolepedagog. **Alpha Keita**, Ånestadsskolan – årets grundskolepedagog.

// Förenkla aldrig. Tvärtom. Höj nivån istället.

nom fakta utifrån läromedlen, jobbar mycket med våra interaktiva tavlor och med powerpoint och lägger ut alltsammans på Fronter, då kan alla ta det i sin egen takt efteråt.

De nya kunskaperna får ligga till grund för öppna diskussionsfrågor.

– Det hela får ta sin tid. De som behöver hinner gå igenom frågorna med modersmålslärare och specialpedagoger. Och jag blir lika lycklig varje gång jag hör att frågorna landar hemma vid middagsborden.

Det är de mer komplicerade frågeställningarna som kommer på proven, de snabba faktafrågorna har Alpha Keita helt slutat med – även om han ibland känner att han nästintill drunknar i rättningen.

– Det är klart det finns elever som sliter med uppgifterna. Men jag förenklar aldrig. Tvärtom, förklarar begreppen och satsar på att höja nivån istället, säger han.

Tar snacket med eleverna: det här är kraven, det här är det som förväntas av er i framtiden, kör på ... jag stöttar. Å andra sidan anpassar han sig efter hur körigt eleverna har det, som på våren i nian.

Att inse vilken enorm kapacitet barn har – även mycket små – har förändrat förskolechefen **Lena Nilssons** syn på pedagogiken.

– Vi har fått ett lärandeuppdrag. Numera står det kompetenta barnet i centrum. Vi har slutat serva dem, säger hon och skrattar. Istället ger en inspirerande miljö förutsättningarna för att barnen på egen hand kan starta ett nyfiket lärande.

– För mig som började som fritidspedagog för många år sedan, har det varit så häftigt att upptäcka att det faktiskt fungerar. Barnen tar för sig.

I Skäggetorp har det blivit naturligt att satsa på språkutvecklingen. Också här gäller att inte förenkla utan förtydliga, benämna. Satsa på att höja nivån.

– Vi har blivit oerhört duktiga på det och det är vi är stolta över. Och vi känner en stolthet över att jobba just här, det betyder en del.

Lena Nilsson prisas bland annat för sin förmåga att ta upp ”de rätta frågorna”. Hur tolkar du det?

– Att vi ägnar all mötestid åt pedagogiska frågor. Praktiska löser vi vid andra tillfällen.

Läs mer om motiveringarna på linkoping.se Sök på Lejonpriset 2013.

Fruktbart

Lärarlyftet gav dem nya perspektiv på jobbet

Kevin, Frida och de andra barnen i en förskoleklass på Ekdunge-skolan sitter tysta och lyssnar på äppelbett. De väljer från ett dignande fruktfat och får berätta varför de valda just det äpplet eller päronet. Jag gillar röda äpplen, jag tycker bäst om päron. Varför? frågar ”fröken” **Eva Preuschhof**. För att det smakar bäst. Vad smakar det då? Och så får eleverna beskriva smaker, dofter, konsistenser.

Utanför på den kringbyggda gården dignar träden av äpplen, så det som finns på fatet har kommit från skolans egen trädgård. Där finns också bärbuskar, körsbärsträd och kryddland. Här inne är det hemkunskapslektion.

Eva Preuschhof är fritidspedagog med bakgrund som trädgårdsmästare med egen handelsträdgård. Hon har alltid varit intresserad av hälsa och miljö, och när chansen till ett lyft dök upp tog hon den och pluggar nu hemkunskap på andra terminen i Kristianstad. Det blir ett par resor dit per termin och under hösten vfu-praktik (verksamhetsförlagd utbildning) en dag i veckan på Kungsbergs-skolan.

Kollegan **Maja Borgefalk** är klar med sitt lärarlyft i bild. Hon har alltid hållit på med bild och skapande som fritidspedagog och dessutom på eget initiativ gått ett flertal kurser med anknytning till barn och konst på Linköpings universitet. Även nu, efter lyftet, går hon en extrakurs i tredimensionellt bildbygge.

Båda är mycket glada över att ha tagit det här steget. Lyftet har gjort skäl för namnet. Det viktigaste de lärt sig är bedömning och hur man lägger upp sitt arbete i förhållande till läroplan, skolans tema och elevernas egna önskemål.

– Vi har lärt oss nya sätt att planera, säger Eva.

När det gäller bedömning vet vi nu vad

Det viktigaste i lärarlyftet är bedömning och hur man lägger upp sitt arbete i förhållande till läroplan, skolans tema och elevernas egna önskemål, tycker **Eva Preuschhof** och **Maja Borgefalk**.

vi ska leta efter. Hur eleven resonerar, använder materialet, kommer med egna idéer och så vidare. Allt dokumenteras och eleverna utvärderar själva.

– Det borde finnas en kurs på universitetet bara om bedömning, säger Maja Borgefalk. Många fritidspedagoger har redan stor kompetens men saknar just kunskap om bedömning enligt Lgr11. I den nya fritidspedagogutbildningen är det med.

Maja och Eva samarbetar mycket kring skolans tema. För Evas och hemkunskapens del kan hälsa handla om allt från ekonomi till matlagning och miljö, skogen och naturen. Hon har även haft idrott som också ligger nära. Maja räknar upp vad allt man kan göra i bildämnet bara med frukt. Man kan måla sitt favoritäpple från kärnhus till hela trädet, man kan trycka med äpple, tillverka gipsfrukter, eller göra som konstnären Arcimboldo, som målade ansikten med bara frukter.

Numera arbetar Maja också på mellanstadiet, och Eva kommer att göra det

nästa termin. Det har de inte gjort tidigare. De tycker att det är roligt att kunna arbeta tillsammans med lärarna på samma villkor och på samma språk. Genom lyftet har de lärt sig att ta in läroplanen i allt de gör.

– Det är så roligt att man äntligen ser värdet av estetiska och praktiska ämnen, säger Maja Borgefalk. Eleverna måste lära sig att använda sina händer!

– De sitter med sina datorer så mycket, och visst är de användbara. Till exempel letar vi recept på nätet, säger Eva Preuschhof. Men jag håller med, de måste jobba med händerna, det gäller båda ämnena. Och mycket när det gäller till exempel temat hälsa går igen i både bild och hemkunskap. Exempel på det är bilder som vi möter överallt, i reklam och på alla skärmar, som eleverna måste lära sig att förhålla sig till.

– Dessutom, tillägger hon, så skulle vi inte hinna med allt vi ska enligt läroplanen om vi inte hjälptes åt.

Med renoveringen och utbyggnaden av skolan för ett år sedan fick man både bildsal och ateljé och ett mindre och ett

// V skulle inte hinna med allt i läroplanen om vi inte hjälptes åt.

större skolkök. Eva och Maja är väldigt glada över skolans härliga lokaler och visar oss runt. Sedan börjar äppellektionen.

Innan vi lämnar Ekdungeskolan tittar

vi in till Maja i bildsalen. Hon och kollegan **Lena Sterneling** hjälper eleverna att lägga ut bilder av frukter som de målat av pastellkrita och vattenfärg.

Det är mest meloner. Härliga, saftiga, röda vattenmeloner. På ett bord ligger solrosblomställningar fulla med frön.

– Dem ska vi använda i geometrin. Titta så fint fröna sitter i spiralmönster! ■

linkoping.skolarena.se

SkolArena – fullmatad med resurser för elever och pedagoger

Varmt välkommen till en *Lärorik* höst på SkolArena! Det är mycket som händer i Linköpings grundskolor i höst. I september startar vi upp SkolArena, där du har möjlighet att digitalt både följa och delta i utvecklingen av verksamheten. Artiklarna i vår tidskrift *Lärorik* bildar stommen men arenan är så mycket mer:

SkolArena är ett pedagogiskt verktyg som hjälper både elever och lärare att hitta rätt på nätet. Här finns läresurser samlade på ett

ställe; det som finns på skolan, i biblioteket och på webben. Elever, pedagoger och föräldrar hittar snabbt och enkelt faktatexter, artiklar, böcker, appar, filmer, bilder, digitala läresurser och mycket mera genom sökmotorn. Förhoppningen är att verktyget ska bidra till ökad kvalitet i undervisningen samtidigt som det förenklar sökandet efter läresurser och är tidsbesparande.

SkolArena bidrar till att få överblick och tillgång till bibliotekets resurser. Du kan söka

efter skönlitteratur och facklitteratur i skolans bibliotek samtidigt som du söker bland utvalda läresurser på nätet. Här finns möjlighet att dela med sig av lästips, som både elever, lärare och bibliotekarier kan författa.

På SkolArena kan du också dela med dig av händelser i ditt klassrum och visa upp det som du är stolt över. Ta bilder, skriv texter på egen hand eller gör dem tillsammans med dina elever och bidra till att värdefull kunskap sprids i Linköpings skolor.

Våra första förstelärare

Äntligen har första kullen förstelärare inom grundskolan tagit form. Uppdraget för försteläraren är framför allt att utveckla undervisningen i ett eller flera ämnen för att öka elevernas måluppfyllelse samt handleda och coacha kollegor. Åtta stycken inom grundskolan kommer att utökas med ytterligare två i höst och minst tio lärare i januari.

Först ut är **Hanna Ahl Addén** Vist skola, **Monica Almquist** Skeda/Slaka skolor, **Inger Gunnarsson** T1-skolorna, **Hanna Hallström** Nya Ryds skolan, **Lena Ingelshed** Tokarpsskolan, **Ulrika Niklasson** Hagbyskolan, **Helena Sundstedt** Ekängsskolan, **Kristin Westerholm** Vidingsjöskolan

Läs mer om förutsättningar och uppdrag på skolverket.se, sök på förstelärare

Framgångsfaktorer i klassrummet – Nottingham bejakar utmaningarna

James Nottingham, tidigare lärare och rektor i England, inspirerade 1200 lärare i grundskolan på uppstartsdagen den 12 augusti om hur man kan arbeta med utmanande undervisning i klassrummet. Det handlar om att omsätta de framgångsfaktorer som redovisas i professor John Hatties forskning i praktiken. Han berörde bland annat hur man kan arbeta med återkoppling, reflektion och bedömning i klassrummet.

Nottingham kommer under läsåret att arbeta vidare med drygt 20 skolor i Linköping i skolutvecklingsprogrammet *Visible learning plus*. Han kommer också att föreläsa ytterligare en gång i oktober för lärare i kommunala och fristående skolor som inte hade möjlighet att delta i augusti. James Nottinghams bok *Utmanande undervisning i klassrummet* kom ut på svenska i somras.

Linköping
Där idéer blir verklighet